

Lựa chọn một số bài tập nâng cao năng lực tính toán cho nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường Tiểu học Hải Châu, huyện Hải Hậu, tỉnh Nam Định

Phan Chí Quyết*

*Trường Đại học Thể dục Thể thao Hà Nội

Received: 12/4/2023; Accepted: 18/4/2023; Published: 8/5/2023

Abstract: The computational ability of male students on the chess team of Hai Chau - Hai Hau - Nam Dinh primary school is still weak and has many shortcomings and is not reasonable. If some exercises are applied to improve the computing capacity of male students of the Hai Chau - Hai Hau - Nam Dinh Primary School Chess team, they will improve their calculation capacity more accurately and effectively, contributing performance enhancement for the school's Chess team.

Keywords: Exercises, Calculations, Chess

1. Đặt vấn đề

Theo quan điểm của các nhà chuyên môn, năng lực tính toán là một trong những yếu tố quyết định thành tích thể thao của VĐV Cờ Vua. Trong những năm qua, việc nghiên cứu xác định bản chất và cơ chế của quá trình tính toán VĐV Cờ Vua luôn được sự quan tâm của các nhà khoa học. Việc khám phá các cơ chế tính toán xuất hiện trong lĩnh vực Cờ Vua (trong ván đấu Cờ Vua) để hiểu tại sao VĐV chọn nước đi này hay nước đi khác, tại sao họ lại mắc sai lầm này hay sai lầm khác, có ý nghĩa to lớn về mặt lý thuyết cũng như thực tiễn trong công tác đào tạo VĐV Cờ Vua. Vì vậy, nghiên cứu về năng lực tính toán nói chung, về phương pháp, phương tiện để phát triển năng lực tính toán cũng như cách thức đánh giá năng lực tính toán của VĐV Cờ Vua được các nhà khoa học và chuyên môn nước ngoài hết sức quan tâm.

Năng lực tính toán nam học sinh đội tuyển Cờ vua trường tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - Nam Định còn yếu nhiều khuyết điểm và chưa hợp lý. Nếu như ứng dụng một số bài tập nhằm nâng cao năng lực tính toán nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - Nam Định sẽ nâng cao được năng lực tính toán một cách chính xác và hiệu quả hơn góp phần nâng cao thành tích thi đấu cho đội tuyển Cờ Vua của nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nguyên tắc lựa chọn các tình huống cờ làm bài tập để phát triển năng lực tính toán cho nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường Tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - tỉnh Nam Định

- Nguyên tắc 1: Các bài tập lựa chọn phải đảm bảo định hướng phát triển đúng theo yêu cầu chuyên môn đòi hỏi.

- Nguyên tắc 2: Các bài tập phải có chỉ tiêu đánh giá cụ thể và hình thức tập luyện phù hợp với điều kiện thực tiễn.

- Nguyên tắc 3: Những bài tập lựa chọn phải được nâng dần từ dễ đến khó, cần thiết phải thường xuyên đổi mới nhiệm vụ theo xu hướng chung là tăng dần độ khó của bài tập cờ. Các bài tập được lựa chọn phải được sắp xếp từ những bài tập có số lượng quân ít rồi dần dần tăng số quân lên. Việc tăng dần này là vừa tăng dần độ phức tạp của bài tập, vừa phải đáp ứng được nguyên tắc vừa sức.

- Nguyên tắc 4: Chú ý lựa chọn những bài tập sao cho phù hợp. Đối với VĐV Cờ Vua lứa tuổi 6 - 10 các bài tập phải tuân thủ: Số lượng quân không nhiều tránh «gây nhiễu» từ 18 đến 22 quân cờ. Số lượng phương án (nước cờ dự bị) cần tính từ 4 - 6. Độ sâu phương án cần tính không quá sâu, đối với cờ tàn 6 - 8 nước đi, đòn phối hợp 4 - 6 nước đi, cờ thế chiếu hết từ 2 - 4 nước đi. Bài tập lựa chọn phải theo hướng các công thức đợc trang bị. Thời gian thực hiện cho mỗi bài tập không quá 20 phút.

2.2. Lựa chọn một số bài tập nâng cao năng lực tính toán cho nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường Tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - tỉnh Nam Định

2.2.1. Bài tập cờ thế:

Tập luyện cờ thế không cần đối thủ, thậm chí không cần bàn cờ nhưng tác dụng của nó lại rất lớn, chơi cờ thế là một trong những phương pháp tốt nhất để phát triển tư duy, nâng cao khả năng tính toán góp

phần hoàn thiện trình độ của người chơi.

Do đặc điểm chuyên môn học sinh Tiểu học còn nhiều hạn chế. Vì vậy chúng tôi chỉ sử dụng nhóm cơ thể giải quyết nhiệm vụ để giảng dạy và huấn luyện đối tượng nghiên cứu. Đó là các bài tập với số lượng quân ít thực hiện chiếu hết sau 2 - 4 nước đi.

Ví dụ: Cho thế cờ sau, Trắng đi trước chiếu hết sau 2 nước.

Bên Trắng: Va7, Hg4, d2.

Bên Đen: Va5, a4, b5, h4.

Lời giải: 1.Hh3

1...Vb4 2.Te3

1...h5 2.Mh3

1...Vh5 2.Hh5

2.2.2. Bài tập cờ tàn:

Đó là các bài tập thường xuất hiện ở cuối ván đấu, phân định kết quả thắng thua hoặc hoà cờ. Dấu hiệu chính nhận biết ra giai đoạn tàn cuộc là số lượng quân trên bàn cờ còn rất ít.

Cờ tàn được chia làm 2 nhóm chính:

- Cờ tàn kỹ thuật: Khi một đầu thủ nào đó chiếm được ưu thế tuyệt đối về lực lượng so với đối phương, đang cố gắng kết thúc ván cờ bằng cách chiếu hết, Vua bên yếu tìm cách tránh khỏi diệt vong.

- Cờ tàn chiến thuật - chiến lược: Là nhóm lớn hơn gồm hầu hết các thế cờ mà thông thường một đầu thủ chưa đủ sức chiếu hết đối phương ngay, cho nên phải tìm cách khác để thắng.

Do VĐV Cờ Vua lứa tuổi tiểu học, khả năng tư duy logic còn kém nên chúng tôi sử dụng các bài tập với độ sâu của chuỗi biến thể tình tính không nhiều, từ 6 - 8 nước.

Ví dụ: Trắng đi trước và thắng ở thế cờ sau:

Bên Trắng: Vf3, a4, g3.

Bên Đen: Vf5, a5.

Lời giải: 1.Ve3 Vg4 2.Vd4 V:g3 3.Vc4 Vf4 4.Vb5 Ve5 5.V:a5 Vd6 6.Vb6 Vd7 7.Vb7 và thắng cuộc.

2.2.3. Bài tập tính toán theo công thức:

Đó là các bài tập nhằm đánh giá năng lực tính toán của VĐV một cách có logic, có chủ định.

Đại kiện tướng A.Cotop đã đưa ra các bước cụ thể trong quá trình tính toán của VĐV như sau:

- Phân tích và đánh giá thế cờ (dựa vào các nhân tố của thế trận).

- Xác định đầy đủ nước cờ dự bị (những điểm nút và sắp xếp chúng theo một trật tự nhất định).

- Tính toán đầy đủ các biến thể để đưa ra các kết luận cho mỗi biến thể (tính toán từ nước đi đầu tới nước đi cuối cùng và không quay trở lại nữa).

- Kiểm tra lại các kết luận và lựa chọn phương án thích hợp, tính toán lại 1 lần nữa và không quay trở lại.

Quá trình tính toán muốn đạt hiệu quả cao nhất thì phải sử dụng thuần thục các công thức sau:

- Công thức nhánh đơn

- Công thức nhánh đa

- Công thức nhánh phức

Căn cứ vào đặc điểm đối tượng nghiên cứu, trong quá trình thực nghiệm chúng tôi đã sử dụng công thức tính toán theo nhánh đơn và nhánh đa cho lứa tuổi 9; nhánh đa và nhánh phức cho lứa tuổi 10 và 11. Đó là những bài tập với số lượng quân không nhiều (18-22) những nước cờ dự bị ngắn (3-8).

Ví dụ: Hãy tính toán các biến thể cho Đen sau nước đi 1.d7 ở thế cờ sau:

Bên Trắng: Vh1, Hd5, Xa7, Xf1, Tc3, Me5, c4, d6, g2, h2.

Bên Đen: Vg8, Hc8, Xd8, Xg7, Te6, Th6, h7, g6, c5, e4, f4.

Lời giải:

1.Xd7 2.Hc6

1.Td5 2.dc/H Xc8 3.cd

2.2.4. Bài tập xác định nước cờ dự bị:

Đó là các nước cờ có thể xảy ra có hiệu quả trong việc thực hiện mục tiêu của kế hoạch chiến lược và chiến thuật. Khi tính toán các nước cờ dự bị cần phân tích tính toán các nước cờ dự bị cho mục tiêu chiến thuật. Trong khi xác định song cần phải sắp xếp chúng theo một trình tự nhất định, tính toán đến nước cờ dự bị phục vụ cho kế hoạch trước và tính toán nước cờ dự bị phục vụ cho giai đoạn sau. Phải tính toán đầy đủ các phương án có thể nảy sinh sau mỗi nước đi của mình và sự đáp lại của đối phương. Khi tính toán các biến thể cho từng thế cờ phải lần lượt xây dựng, tính toán dựa trên nguyên tắc sơ đồ hệ biến đơn, sơ đồ hệ biến đa mạch đơn, sơ đồ hệ biến phức. Các bài tập xác định nước cờ dự bị mà chúng tôi sử dụng trong quá trình giảng dạy và huấn luyện cho đối tượng nghiên cứu là các bài tập với số lượng nước cờ dự bị từ 2 - 3 nước.

Ví dụ: Xác định nước cờ dự bị cho bên Đen sau nước đi 14.e5 ở thế cờ sau:

Bên Trắng: Vh1, Hd1, Xa1, Xf1, Tb3, Tg5, Mc3, Mf3, a2, b2, c2, e4, f4, g2, h2.

Bên Đen: Vg8, Hc5, Xa8, Xf8, Tc8, Te7, Ma5, Mf6, a7, d6, e6, f7, g7, h7.

Lời giải: 14.e5

I. 14.M:b3 15.ef gf

II.14.bc

III.14.de

2.2.5. Bài tập đòn phối hợp:

Các bài tập mà chúng tôi sử dụng trong quá trình giảng dạy và huấn luyện đó là các bài tập với đòn phối hợp đơn giản với độ sâu biến thể 3 - 4 nước đi.

Ví dụ: Trắng đi trước trong thế cờ sau:

Bên Trắng: Vf2, Xg5, Mf3, a3, b2, g2.

Bên Đen: Vf6, Xe3, Mf5, a6, b7, e6.

Lời giải:

Xf5 Vf5 2.Ve3 +-

2.2.6. Bài tập phân tích, đánh giá và lập kế hoạch:

- Yêu cầu: Thực hiện phân tích, đánh giá thế cờ, trên cơ sở đó xác định và thực hiện kế hoạch chơi cho bên đi trước. Ghi lại quá trình phân tích, đánh giá, lập kế hoạch vào phiếu kiểm tra, thời gian thực hiện trong 10 phút.

- Dụng cụ: Bàn cờ treo, bút, đồng hồ bấm giây.

Bên Trắng: Ve1, Hd3, Xc1, Xh1, Tg5, Th3, Mc3, Me2, a2, b3, e4, d5, e4, g4, h4

Bên Đen: Vg8, Hc7, Xa8, Xf8, Tc8, Tg7, Ma6, Mf6, a6, b7, d6, e5, f7, g6

Lời giải:

Lời giải: 1...Tg4 2.Tf6 Te2 3.Ve2! Tf6 4.Mb1 Ha5 4.Mb1 Ha5 Đen thắng

2.2.7. Bài tập tính toán theo chủ đề:

Nhằm phát triển năng lực tính toán theo các chủ đề chiến thuật, chiến lược khác nhau.

Ứng dụng nguyên tắc và công thức tính toán kết hợp với kiến thức về chiến thuật, chiến lược trong Cờ Vua để tính toán các phương án có thể nảy sinh và lựa chọn phương án chơi tiếp theo.

2.2.8. Bài tập thi đấu:

Nhằm phát triển năng lực tính toán trong quá trình thực hiện ván đấu (với trạng thái tâm lý và yêu cầu thời gian như trong thi đấu).

3. Kết luận

Bài báo đã lựa chọn được 8 nhóm bài tập có hiệu quả cao nhằm phát triển năng lực tính toán cho nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường Tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - tỉnh Nam Định. Từ đó tác giả cũng đưa ra 1 số khuyến nghị sau:

1. Trong công tác huấn luyện, các giáo viên, HLV cần quan tâm hơn nữa tới việc nâng cao năng lực tính toán của nam học sinh đội tuyển Cờ Vua trường Tiểu học Hải Châu - Hải Hậu - tỉnh Nam Định.

2. Hệ thống bài tập mà đề tài đã lựa chọn, ứng dụng có thể là những chỉ dẫn, tài liệu tham khảo trong công tác huấn luyện nâng cao năng lực tính toán cho các đối tượng khác trong quá trình giảng dạy - huấn luyện học sinh, sinh viên và VĐV Cờ Vua trẻ.

Tài liệu tham khảo

1. Lê Bửu, Dương Nghiệp Chí, Nguyễn Hiệp (1983), *Lý luận và phương pháp huấn luyện thể thao*, Sở TDTT TP Hồ Chí Minh.

2. Đàm Quốc Chính, Đặng Văn Dũng, Nguyễn Hồng Dương (1999), *Giáo trình cờ vua*, Nxb TDTT Hà Nội.

3. Vũ Cao Đàm (1995), *Phương pháp luận nghiên cứu khoa học*, Nxb Hà Nội.

4. Bùi Văn Huệ (2000), *Giáo trình Tâm lý học*, Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.

Nâng cao kỹ năng viết cho sinh viên học... (tiếp theo trang 39)

2.2.3. Sinh viên cần nắm vững từ vựng và ngữ pháp căn bản nhất, tích lũy lượng kiến thức cần thiết thông qua học các từ mới trong bài khóa, bài đọc hiểu, các bài văn mẫu, tin tức, các kiến thức thông dụng trong cuộc sống ...đồng thời ghi nhớ cách viết các bài văn theo chủ đề, cách viết tự do.. học tập thêm nhiều văn phong của tiếng Trung Quốc, như vậy sinh viên có thể nâng cao kỹ năng viết và cải thiện kỹ năng viết một cách bài bản và hiệu quả.

3. Kết luận

Nâng cao chất lượng giảng dạy kỹ năng viết cho sinh viên mang tính cấp thiết, phù hợp với yêu cầu tình hình học tập tiếng Trung Quốc hiện nay, giảng viên cần trau dồi các phương pháp phù hợp với từng kỹ năng, đặc biệt là kỹ năng viết giúp sinh viên có

thể thành thạo sử dụng kỹ năng viết giống như các kỹ năng còn lại. Hy vọng thông qua bài viết này ngoài việc đưa ra một số vấn đề và giải pháp dưới góc độ giảng dạy cho sinh viên năm nhất, còn có thể gợi mở cho các nhà nghiên cứu bàn sâu hơn về nguyên nhân của giảng viên và sinh viên, hoặc bổ sung một số giải pháp thiết thực hơn trong giảng dạy kỹ năng viết cho sinh viên.

Tài liệu tham khảo

[1] 卢福波, 现代汉语教学实用语法. 北京语言大学出版社, 2003.

[2] 彭小川, 对外汉语教学语法解释201例, 商务印书馆.2004.

[3] 杨寄洲主编, 《汉语教程》, 北京语言文化大学出版社; 2009.